

การมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะของผู้หญิงโดยการ ส่งข้อความสั้นผ่านรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์

ปุลณนุช ยอแสงรัตน์

ทลายศตวรรษที่ผ่านมา ผู้หญิงขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมใน พื้นที่สาธารณะ เนื่องจากข้อจำกัดด้านพื้นที่ นับเป็นผลดีที่ ในศตวรรษที่ 21 สื่อมวลชนพยายามทลายข้อจำกัดข้างต้นลง โดยเปิด ให้ผู้ชมทุกกลุ่ม รวมทั้งเพศหญิง ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นโดย การส่งข้อความสั้น (SMS) ผ่านรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์

Faculty of
Co mmunication Arts
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ปุลณนุช ยอแสงรัตน์ (นศ.ม. การสื่อสารมวลชน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551) ปัจจุบันทำงานด้านการสื่อสาร สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

บทความชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะของผู้หญิงโดยการส่งข้อความสั้นผ่านรายการ เล่าข่าวทางโทรทัศน์” ของปุลณนุช ยอแสงรัตน์ โดยมี รศ.ดร.กาญจนา แก้วเทพ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้รับการประเมิน ผลการสอบวิทยานิพนธ์ในระดับดีมาก ของสาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2551

บทนำ

ในศตวรรษที่ 17 สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนรวมที่ทำให้คนทุกกลุ่มและทุกชนชั้นแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ยกเว้นผู้หญิงซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่สาธารณะในครั้งนั้น เนื่องจากผู้หญิงต้องอยู่ในบ้านตามที่สังคมกำหนด

ภายใต้แนวคิดการแบ่งงานทำให้เกิดการจัดวางเพศในพื้นที่ขึ้น โดยผู้หญิงซึ่งเป็นผู้ที่ตั้งครรภ์ จึงควรทำหน้าที่เลี้ยงลูกอยู่ที่บ้านและต่อเนื่องสู่การดูแลทุกอย่างภายในบ้านไปโดยปริยาย ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้เข้มแข็ง มีเหตุผลผลจึงเหมาะกับการดูแลรับผิดชอบทุกอย่างที่อยู่นอกบ้าน ทั้งนี้ไม่ว่าสังคมใดๆ การจัดวางเพศมีลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้หญิงเป็นผู้ที่อยู่ในบ้าน ในขณะที่ผู้ชายเป็นผู้ที่อยู่ในพื้นที่สาธารณะ “Women’s place is at home, Man’s place is Public”

ปัจจุบัน ผู้หญิงเริ่มมีโอกาสมากขึ้นในการออกจากพื้นที่ที่ถูกจำกัดภายในบ้านสู่พื้นที่สาธารณะ ทั้งในความเป็นจริงและในจินตนาการ โดยในความเป็นจริงนั้นเกิดจากทำงานนอกบ้านของผู้หญิง แต่ยังเป็นไปอยู่ภายใต้กรอบของลักษณะโครงสร้างอาชีพซึ่งผู้ชายมักจะกระจุกตัวอยู่ในตำแหน่งที่สูง รายได้ดี มีอำนาจ ในขณะที่ผู้หญิงจะรวมตัวอยู่ในตำแหน่งระดับล่าง รายได้น้อย เป็นผู้ได้บังคับบัญชา กล่าวคือ อาชีพของผู้หญิงนั้นขึ้นต่อและเป็นมือรองผู้ชาย ในขณะที่เดียวกันผู้หญิงยังสามารถเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในจินตนาการได้ โดยมีโทรทัศน์เป็นตัวกลาง (mediated) ที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากโลกภายนอกบ้านมาให้ได้ผู้หญิงได้รับรู้ แม้ความเป็นจริงผู้หญิงจะอยู่ในบ้านก็ตาม

จึงเป็นที่น่าสนใจว่า เมื่อรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์ได้เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีผ่านทางข้อความสั้น (SMS) นั้น เพศหญิงซึ่งสังคมกำหนดขอบเขตพื้นที่ให้มืออยู่ภายในบ้าน จะเข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะทางจินตนาการนี้มากน้อยเพียงใด และเพศหญิงจะสื่อสารอย่างไรผ่านรูปแบบและเนื้อหาทาง SMS ในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์

และเนื่องจากในแต่ละรายการมี “ความเป็นเพศ” ผ่องแผ้วเอาไว้ในรูปแบบและเนื้อหาของรายการ เช่น ในรายการเล่าข่าวทั่วไปจะมีลักษณะความเป็นเพศชายมาก จากการนำเสนอเนื้อหาประเด็นโลกภายนอกบ้าน และเนื้อหาข่าวหนัก ในขณะที่รายการเล่าข่าวสำหรับสตรีมีลักษณะความเป็นเพศหญิงมาก ทั้งจากชื่อรายการและเนื้อหาที่ทางรายการได้นำเสนอ ดังนั้น การวิเคราะห์ทั้งรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี จะทำให้สามารถเปรียบเทียบการแสดงบทบาทของผู้หญิงในระหว่างพื้นที่สาธารณะที่จัดไว้สำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะกับพื้นที่สาธารณะทั่วไป ซึ่งมีกลิ่นอายของพื้นที่สำหรับผู้ชายได้

จากการสังเกต พบว่า ปริมาณงานวิจัยด้านบทบาทของเพศหญิงในพื้นที่สาธารณะมีจำนวนน้อยและเป็นการศึกษาประชากรในกลุ่มเล็กๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน ดังนั้นงานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการศึกษาประชากรในกลุ่มใหญ่ ซึ่งเป็นผู้หญิงทั่วประเทศที่ส่ง SMS เข้ามาในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์ นอกจากนั้น ในการศึกษาผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะนั้นส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเฉพาะผู้หญิงกับการก้าวเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในโลกความเป็นจริงเท่านั้น อีกทั้งยังขาดการศึกษาในเรื่องการก้าวเข้าสู่พื้นที่สาธารณะในจินตนาการของผู้หญิง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สื่อมวลชนได้สร้างขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยสะท้อนภาพการพัฒนาของสตรีในด้านความคิดและการมีส่วนร่วมจากการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะทาง SMS

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะผ่านทาง SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิง ผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไป
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิง ผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

4. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิง ผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไป และรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

ระเบียบวิธีวิจัย

ส่วนที่ 1 **เชิงปริมาณ** ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการแสดงความคิดเห็นทาง SMS ในรายการเล่าข่าวโทรทัศน์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางลงรหัส และประมวลผลโดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละและค่ากลาง และค่าสถิติเชิงอนุมาน โดยการทดสอบความแปรปรวนเพื่อหาค่าความต่าง

ส่วนที่ 2 **เชิงคุณภาพ** ศึกษารูปแบบและเนื้อหา SMS ของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี และวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา SMS และการสัมภาษณ์ผู้ดูแลการผลิตรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

ทั้งนี้ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ เทปบันทึกรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์จำนวนทั้งสิ้น 10 รายการ แบ่งเป็นรายการเล่าข่าวทั่วไป 8 รายการ และรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี 2 รายการที่ออกอากาศในวันที่ 1 กันยายน – 30 พฤศจิกายน 2551 เป็นระยะเวลา 3 เดือน และข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลการผลิตรายการเล่าข่าวทั่วไป จำนวน 3 คน และผู้ดูแลการผลิตรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี จำนวน 1 คน

กรอบการวิจัย

วัตถุประสงค์	แนวคิด / ทฤษฎี	วิธีศึกษา / วิธีวิจัย
1. เพื่อสำรวจการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สาธารณะผ่านทาง SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี	1. แนวคิดเรื่องเพศ 2. แนวคิดเรื่องภาษากับเพศ	วิจัยเชิงปริมาณ โดยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการลงรหัสและประมวลผลโดยใช้ SPSS เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิงผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไป	การวิเคราะห์รูปแบบ 1. แนวคิดเรื่องพื้นที่สาธารณะ 2. แนวคิดเรื่องอำนาจ	วิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์เนื้อหา SMS (content analysis)
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิงผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี	3. ทฤษฎีเทคโนโลยีสื่อสารเป็นตัวกำหนด	2. สัมภาษณ์ผู้ดูแลการผลิตรายการเล่าข่าวทั่วไป และรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี
4. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบรูปแบบและเนื้อหาในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิงผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไป และรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี	การวิเคราะห์เนื้อหา 1.แนวคิดการวิเคราะห์กระบวนการปฏิสัมพันธ์ 2.ทฤษฎีสื่อสารมวลชนแนวสตรีนิยม	

ผลการวิจัย

(ก) ข้อมูลเชิงปริมาณ

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของเพศหญิงผ่าน SMS รายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์พบว่า

- **รายการเล่าข่าวทั่วไป** จำนวนการมีส่วนร่วมทาง SMS ของเพศหญิงน้อยกว่าเพศชาย ทั้งนี้ในการทดสอบความแปรปรวนจากการหาค่า t-test พบว่าค่าระดับนัยสำคัญมากกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรของหญิงและชายไม่แตกต่างกัน หมายความว่า ในรายการเล่าข่าวทั่วไป ผู้หญิงส่ง SMS น้อยกว่าผู้ชายแต่เป็นจำนวนที่ไม่แตกต่างเท่าใดนัก โดยผู้หญิงสนใจแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาโลกภายนอกเป็นหลัก โดยเฉพาะเรื่องการเมืองและไม่แสดงความคิดเห็นต่อข่าวเบาเทาใดนัก เช่น ข่าวบุคคลหรือวงการบันเทิงซึ่งเป็นข่าวที่ผู้หญิงมีความถนัด

- **รายการเล่าข่าวสำหรับสตรี** จำนวนการมีส่วนร่วมทาง SMS ของเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ทั้งนี้จากการหาค่า mean พบว่าจำนวน SMS ของเพศหญิงต่างจากเพศชายอย่างชัดเจน และเมื่อนำจำนวนการมีส่วนร่วมทาง SMS ของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไป และรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีมาทดสอบความแปรปรวนจากการหาค่า t-test พบว่าค่าระดับนัยสำคัญต่ำกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรแตกต่างกัน หมายความว่า ผู้หญิงให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีมากกว่า โดยผู้หญิงสนใจแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาตามวัยของตน โดยในรายการผู้หญิงถึงผู้หญิงที่มีกลุ่มเป้าหมายอายุ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยเริ่มเข้าสู่สังคม จึงสนใจแสดงความคิดเห็น

เห็นในเนื้อหาระดับอื่นๆ มากที่สุด ได้แก่ ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อรายการ พิธีกร และกิจกรรมของทางรายการ และให้ความสนใจเรื่องแฟนและสามีเป็นหลัก ในขณะที่รายการเล่าข่าวสำหรับสตรีที่มีกลุ่มเป้าหมายวัย 30 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและเป็นวัยที่มีครอบครัว จึงสนใจแสดงความคิดเห็นในเนื้อหาระดับคุณลักษณะส่วนตัวมากที่สุด อันได้แก่ ด้านสุขภาพและความงาม และให้ความสนใจเรื่องลูกเป็นหลัก

(ข) ข้อมูลเชิงคุณภาพ

- **รายการเล่าข่าวทั่วไป** พบว่า ในประเด็นเนื้อหาข่าวที่มีความเป็นเพศชายสูง เช่น ข่าวหนัก คือ เรื่องการเมือง เศรษฐกิจ และข่าวกีฬา ผู้หญิงจะแปลงร่างเป็นผู้ชายในการแสดงความคิดเห็นโดยการเลียนแบบเพศชาย เช่น การใช้คำสแลง เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเจ้าของเพศในพื้นที่นั้น และผู้หญิงจะจินตนาการเป็นผู้หญิงดั้งเดิมในการสื่อสาร เมื่อพื้นที่นั้นเป็นพื้นที่ที่ผู้หญิงคุ้นเคยหรือเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นกลาง เช่น ข่าวแบบกลางๆ เรื่องการรายงานสภาพอากาศ หรือข่าวเบา เช่น เรื่องบุคคลและบันเทิง โดยมีลักษณะการสื่อสารที่แสดงความเป็นเพศหญิงในแง่บวก เช่น การแสดงความเอื้ออาทรให้กำลังใจและห่วงใย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสื่อสารของผู้หญิงนั้นปรับเปลี่ยนไปตามประเด็นข่าวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ด้านสถานภาพในการสื่อสารนั้นแสดงให้เห็นถึงความพยายามของผู้หญิงในการเปลี่ยนสถานะจากผู้ไม่มีส่วนร่วม ให้กลายเป็นผู้ตามและพยายามก้าวไปสู่บทบาทของผู้เข้าร่วมโดยการนำเรื่องใกล้ตัวเช่นความเป็นแม่บ้านมาสร้างคุณค่าในพื้นที่แห่งนี้

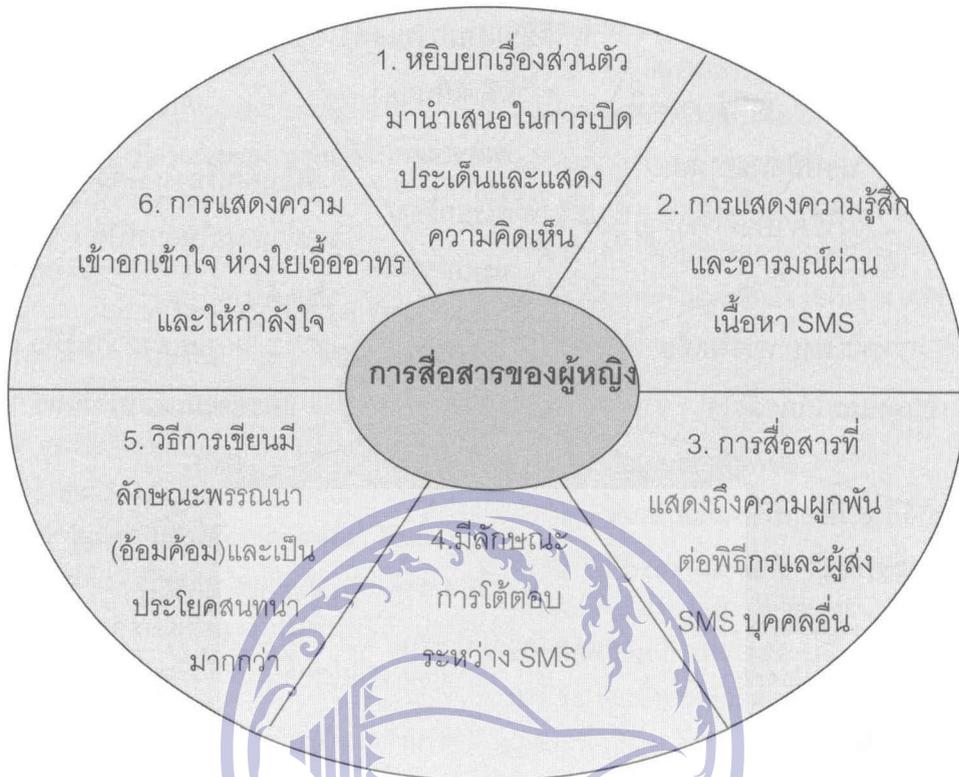

รูปภาพที่ 1 แสดงคุณลักษณะวิธีการสื่อสารของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไป

Faculty of
Communication Arts
CHULALONGKORN UNIVERSITY

● รายการเล่าข่าวสำหรับสตรี การสื่อสารของผู้หญิงที่พบได้บ่อยที่สุด คือ การหยิบยกเรื่องส่วนตัวมา นำเสนอในการเปิดประเด็นและแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะประเด็นด้านความสวยงาม การเลี้ยงดูบุตร และปัญหาครอบครัว ซึ่งเป็นประเด็นโลกส่วนตัวหรือพื้นที่ภายในบ้านที่เป็นพื้นที่สำหรับผู้หญิง ดังนั้นเมื่อมีการเปิดพื้นที่สำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะ ผู้หญิงจะเข้าไปใช้พื้นที่นั้นอย่างเต็มที่โดยแสดงออกในสิ่งที่ตนเองถนัดและ

คุ้นเคย การแสดงความเป็นตัวตนของผู้หญิงผ่านพื้นที่รายการเล่าข่าวสำหรับสตรีนั้น จึงเป็นการแสดงความเป็นผู้หญิงในแบบฉบับดั้งเดิม คือความเป็นเพศแม่และแม่บ้าน ทั้งนี้ผู้หญิงใช้พื้นที่แห่งนี้ในการจำลองวงสังคมของผู้หญิง ซึ่งขาดหายไปในสังคมแบบปัจเจกเช่นสังคมปัจจุบันผ่านการโต้ตอบระหว่าง SMS และการแสดงความผูกพันต่อกัน ท้ายสุด ผู้หญิงใช้พื้นที่แห่งนี้ในการสร้างคุณค่าความเป็นผู้หญิงและทำเรื่องส่วนตัวให้กลายเป็นเรื่องส่วนรวม

รูปภาพที่ 2 แสดงคุณลักษณะวิธีการสื่อสารของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

● การเปรียบเทียบรูปแบบและเนื้อหา SMS ของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั้ง 2 รายการ พบว่ามีลักษณะร่วมและต่างกัน ดังนี้

1) ประเด็นร่วมของรูปแบบการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสตรี คือ ผู้หญิงยังคงเอกลักษณ์ในแบบฉบับของผู้หญิง เช่น การตั้งชื่อผู้ส่งตามชื่อเล่น และการสื่อสารที่แสดงความรู้สึก อารมณ์ การเขียนในเชิงพรรณนา การแสดงความผูกพันและให้กำลังใจ ซึ่งผู้หญิงเลือกนำเสนอความเป็นตัวตนของผู้หญิงในทางบวกต่อพื้นที่สาธารณะ

2) แต่ในขณะเดียวกันเนื้อหา SMS ของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั้ง 2 ประเภทมีประเด็นที่แตกต่างกัน โดยรายการเล่าข่าวทั่วไปมีการนำเสนอเนื้อหาข่าวด้านโลกภายนอกซึ่งเป็นพื้นที่ที่สำคัญสำหรับผู้ชาย ผู้หญิงในฐานะผู้ตาม จึงแสดงความคิดเห็นเลียนแบบเพศชาย และ

แสดงความคิดเห็นในประเด็นโลกภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่รายการเล่าข่าวสำหรับสตรีนั้น มีการนำเสนอเนื้อหาข่าวในด้านสุขภาพและความงาม การเลี้ยงดูลูก ซึ่งเป็นพื้นที่สำหรับผู้หญิง ผู้หญิงมีการสื่อสารที่แสดงความเป็นเพศหญิงอย่างเต็มที่และแสดงความคิดเห็นในเรื่องส่วนตัว เช่น เรื่องความงาม และการดูแลลูกเป็นส่วนใหญ่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม รูปแบบและเนื้อหา SMS ของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. การสร้างพื้นที่สาธารณะในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์

จากเปรียบเทียบกับคุณลักษณะสำคัญของพื้นที่สาธารณะที่ Habermas ได้กำหนดไว้ พบว่า

● **รายการเล่าข่าวทั่วไป** พบว่า การเปิดให้ผู้ชมรายการได้แสดงความคิดเห็นผ่านช่องทาง SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไปนั้นเป็นความพยายามในการสร้างพื้นที่สาธารณะ แต่ดูเหมือนว่าพื้นที่แห่งนี้ยังไม่เป็นพื้นที่สาธารณะที่แท้จริงตามความหมายของ Habermas โดยเป็นพื้นที่ที่ไม่ครบวงจร เพราะประชาชนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระเนื่องจากการไม่เป็นอิสระจากอำนาจรัฐและผลประโยชน์ทางธุรกิจของรายการเล่าข่าวที่ได้จาก SMS ของผู้ชม อีกทั้งไม่ได้เกิดพลังต่อเนื่องที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่อเรื่องส่วนรวมหรือประเทศชาติเท่าใดนัก

● **รายการเล่าข่าวสำหรับสตรี** พบว่าการเปิดให้ผู้ชมได้แสดงความคิดเห็นทาง SMS ในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีมีความเป็นพื้นที่สาธารณะได้อย่างครบถ้วนตามทัศนะของ Habermas เพราะผู้หญิงสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ในขณะที่ Habermas สนใจในเรื่องการพูดคุยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองอย่างมีเหตุมีผล แต่ในพื้นที่ของรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีกลับสนใจประเด็นของ Women issue ผ่านกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสตรี เช่น กิจกรรมเยี่ยมเต้านมช่วยต้านภัยมะเร็ง ซึ่งเป็นประเด็นที่ถูกกลืนโดยสังคม ผู้หญิงจึงรวมพลังกันขึ้นเพื่อสร้างประโยชน์ต่อตัวผู้หญิงเอง จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมประเภทนี้จะไม่พบในรายการเล่าข่าวทั่วไปเลย อีกทั้งในพื้นที่สาธารณะในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีนั้นก็ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อเรื่องความรู้สึกและอารมณ์มากกว่าเหตุผล จึงนับได้ว่าในพื้นที่สาธารณะแห่งนี้เป็นที่สำหรับผู้หญิงอย่างแท้จริงและผู้หญิงได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่แห่งนี้ในการต่อสู้เพื่อสร้างคุณค่าในแบบฉบับความเป็นหญิงจากการจัดกิจกรรมและเป็นการรวมพลังผู้หญิงเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่มีประโยชน์กับผู้หญิงต่อไป

2. การประกอบสร้างความเป็นตัวตนของผู้หญิงในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์

การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีจึงเป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งสะท้อนความเป็นตัวตนของผู้หญิง

ได้อย่างดีโดยการแสดงความเป็นตัวตนในพื้นที่สาธารณะนี้ เพศหญิงเป็นผู้สร้างหรือกำหนดความเป็นผู้หญิงด้วยตนเอง เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้วิจัยจึงแยกการอภิปรายออกเป็น 2 ประเด็นดังนี้

2.1 การสร้างความเป็นตัวตนของผู้หญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไป

2.2 การสร้างความเป็นตัวตนของผู้หญิงในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

2.1 การสร้างความเป็นตัวตนของผู้หญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไป

เนื้อหาในรายการเล่าข่าวทั่วไปนั้นเป็นประเด็นโลกภายนอกซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ชาย ดังนั้นอำนาจในการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่แห่งนี้จึงตกเป็นของผู้ชาย จากข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพพบว่าผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะแห่งนี้เป็นจำนวนที่น้อยกว่าผู้ชายไม่มากนัก โดยมีการแสดงความคิดเห็นทาง SMS ต่อประเด็นโลกภายนอกมากที่สุด และผู้หญิงยังเป็นผู้เปิดประเด็นในเนื้อหาโลกภายนอกด้วย โดยนำเรื่องใกล้ตัวมานำเสนอ สะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างใหม่ของผู้หญิงต่อการแสดงความเป็นตัวตนให้สังคมได้รับรู้ และเป็นการสร้างคุณค่าให้กับความเป็นแม่บ้านในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งคัดค้านแนวคิดเดิมที่ว่าการมีส่วนร่วมในด้านเศรษฐกิจและการเมืองเป็นเรื่องของผู้ชายเท่านั้น ทั้งนี้แม้การสร้างความเป็นตัวตนของผู้หญิงผ่านเนื้อหา SMS ในรายการเล่าข่าวทั่วไปนั้นมีวิธีการสื่อสารที่เลียนแบบเนื้อหา SMS ของผู้ชายก็ตาม แต่นั่นก็แสดงถึงความพยายามของผู้หญิงในการเปลี่ยนสถานะจากผู้ไม่เกี่ยวข้องให้กลายเป็นผู้ตามติดชีวิตขอบเวทีและกำลังพยายามก้าวไปสู่มหาชนของสมาชิกแนวหน้าในวงสนทนา

2.2 การสร้างความเป็นตัวตนของผู้หญิงในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

เนื้อหาในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีเป็นเนื้อหาในระดับคุณลักษณะส่วนตัวและครอบครัว เช่น ข่าวสุขภาพและความงาม การดูแลลูก ทำให้อำนาจในการใช้พื้นที่สาธารณะทาง SMS แห่งนี้ตกเป็นของผู้หญิง โดย

ผู้หญิงมักนำเรื่องส่วนตัวมาเป็นประเด็นในการพูดคุยผ่าน SMS จากข้างต้นเห็นได้ว่า เนื้อหา SMS ของผู้หญิงในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีสามารถสร้างความเป็นตัวตนของผู้หญิงในรูปแบบของเพศแม่และแม่บ้านที่มีคุณค่า ทั้งนี้ผู้หญิงในฐานะผู้มีอำนาจ จึงใช้พื้นที่แห่งนี้ในการแสดงการโต้ตอบ แลกเปลี่ยนข้อมูลและการสร้างมิตรภาพผ่านเนื้อหา SMS ซึ่งเปรียบเสมือนการจำลองสังคมของผู้หญิงผ่านทาง SMS ในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี

● **ความเป็นตัวตนของผู้หญิงกับแนวคิดสาระนิยม (Essentialism) : อำนาจในการนิยามหรือสร้างความหมาย**

จากแนวคิดความเชื่อของสาระนิยม (Essentialism) ที่กำหนดว่าความเป็นผู้หญิงและผู้ชายที่ต่างกัน โดยมีการแสดงแบบแผนพฤติกรรมที่ตายตัว กล่าวคือ “ถึงยังไงผู้หญิงก็ยังคงเป็นผู้หญิงอยู่วันยังค่ำ”

ทั้งนี้จากการศึกษาการสื่อสารของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไป กลับปฏิเสธแนวคิด Essentialism อย่างสิ้นเชิง โดยการสื่อสารของเพศหญิงทาง SMS นั้น มีทั้งการแสดงความเป็นเพศหญิงและเพศชาย ขึ้นอยู่กับประเด็นข่าวที่เพศหญิงนำมาแสดงความคิดเห็นซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเป็นตัวตนของเพศหญิงในรายการเล่าข่าวทั่วไปนั้น ไม่ได้มีอัตลักษณ์ในการสื่อสารเพียงอย่างเดียว หรือคงที่ตามแนวความคิดของสาระนิยมเท่านั้น แต่เพศหญิงกลับมีอัตลักษณ์ในการสื่อสารแบบเพศชาย เช่น การใช้คำสบถ ทั้งนี้การเลือกใช้อัตลักษณ์การสื่อสารของเพศหญิงในพื้นที่สาธารณะ เพศหญิงจะมีการเลือกสรรอย่างมีกาลเทศะตามเพศเจ้าของพื้นที่ เช่น ในรายการเล่าข่าวทั่วไป ซึ่งนำเสนอเนื้อหาประเด็นโลกภายนอกเป็นหลัก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่สาธารณะที่เอื้อต่อการใช้พื้นที่ของผู้ชาย เพศหญิงในฐานะผู้มาเยือนนั้นจึงต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น โดยการแสดงความเป็นชายหรือเลียนแบบเพศชายผ่านการใช้ภาษา เช่น การใช้คำสบถ การให้ความสนใจต่อประเด็นการเมือง ในการแสดงความคิดเห็นและละทิ้งความเป็นเพศหญิง เช่น ไม่มีการแสดงความอ่อนโยนหรือโยนความสนใจเรื่องความบันเทิงทั่วไป เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของเจ้าของพื้นที่และทำให้เกิดการยอมรับ

ในขณะเดียวกันเมื่อพื้นที่สาธารณะที่เปิดให้ผู้หญิงเข้ามาใช้โดยเฉพาะ เช่นในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีที่ทั้งชื่อและเนื้อหาที่นำมาเสนอเกี่ยวข้องกับสตรีเป็นส่วนมาก เพศหญิงจะใส่อัตลักษณ์การสื่อสารแบบผู้หญิงอย่างเต็มที่ในการสื่อสาร และกล้าที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพราะพื้นที่แห่งนี้พวกเธอคือเจ้าของอย่างเต็มตัว โดยเพศหญิงจะตอกย้ำความเป็นตัวตนของผู้หญิงในแง่บวกเข้าไปในการสื่อสารผ่านการใช้ภาษา เช่น การให้กำลังใจ การแสดงความอ่อนโยน เห็นอกเห็นใจ และการแสดงความเป็นมิตรกับผู้อื่น เลือกแสดงความคิดเห็นในแบบแม่และแม่บ้าน เช่น การคุยเรื่องลูก ปรีกษาเรื่องสามี เป็นต้น

นอกจากการเลื่อนไหลของอัตลักษณ์การสื่อสารของเพศหญิงที่สลับไปมาระหว่างรายการเล่าข่าวทั่วไป และรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีแล้วนั้น ภายในรายการเล่าข่าวทั่วไปยังมีการเลื่อนไหลของอัตลักษณ์นี้อีกด้วย โดยเพศหญิงจะแสดงความคิดเห็นที่มีความเป็นชายมากในเนื้อหาข่าวหนักซึ่งเป็นพื้นที่ของผู้ชาย เช่น ข่าวการเมือง เศรษฐกิจ กีฬา แต่ในเนื้อหาข่าวแบบกลางๆ เช่น การรายงานสภาพอากาศหรือข่าวเบา เช่น บุคคลและวงการบันเทิง เพศหญิงจะแสดงความเป็นผู้หญิงมากกว่าเช่น การแสดงความรู้สึกอ่อนไหว ความเป็นห่วงเป็นใยและการให้กำลังใจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์การสื่อสารในการแสดงความเป็นตัวตนของเพศหญิงสามารถเลื่อนไหลได้อย่างไม่ตายตัว โดยขึ้นอยู่กับกาลเทศะและความเหมาะสมของเพศผู้เป็นเจ้าของพื้นที่นั้น

จากการอภิปรายข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มสตรีนิยมแนวยุคหลังสมัยใหม่ (Post-modern Feminism) ที่สนใจการให้นิยามและการให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับเพศภาวะ เช่น การให้นิยามความเป็นหญิงและเพศกรรม ดังนั้นเมื่อผู้หญิงมีอำนาจในการสร้างความเป็นตัวตนด้านอัตลักษณ์การสื่อสาร เพศหญิงจึงให้นิยามความเป็นหญิงที่ฉีกกฎจากที่แนวคิดสาระนิยม (Essentialism) ได้กำหนดไว้

● **ความเป็นตัวตนของผู้หญิงในฐานะผู้ส่งสาร: อำนาจในการสร้างความรู้หรือความจริง**

จากการเปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้านได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์ ผู้หญิงในฐานะผู้ชมทางบ้านจึงได้เลื่อนขั้นจากผู้รับสารเป็นผู้ส่งสารเป็นการเปลี่ยนบทบาทของผู้หญิงจากผู้ชมที่ไม่มีบทบาทในรายการ เข้าสู่บทบาทใหม่ในการเป็นผู้มีสิทธิ์มีเสียงแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องต่างๆ ทั้งในรายการเล่าข่าวทั่วไปซึ่งเป็นประเด็นโลกภายนอก แม้ว่าผู้หญิงจะมีการแสดงความคิดเห็นที่ไม่เข้าท่าในบางครั้ง แต่นั่นแสดงให้เห็นถึงอำนาจของผู้หญิงในการสร้างความเป็นตัวตนของผู้หญิงในรูปแบบใหม่ที่นอกเหนือจากความเป็นแม่และเมีย โดยผ่านการแสดงความคิดเห็นในประเด็นโลกภายนอก ซึ่งผู้หญิงให้ความสนใจต่อเรื่องการเมืองเป็นอย่างมาก เป็นวิถีทางที่ผู้หญิงสร้างความจริงให้สังคมได้รู้ว่าผู้หญิงไม่ใช่คนในหลังคาที่เก่งแค่เรื่องในบ้านเท่านั้น แต่ผู้หญิงยังเก่งเรื่องนอกบ้านผ่านการดูโทรทัศน์และให้ความสนใจจนต้องกระโดดเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นอีกด้วย จากข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความพยายามของผู้หญิงในการเขยิบเข้าสู่เวทีสาธารณะในโลกของผู้ชายที่ละก้าวเพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำร่วมอย่างเท่าเทียมในที่สุด

ทั้งนี้ในรายการเล่าข่าวทั่วไป ผู้หญิงเริ่มแสดงบทบาทที่ก้าวหน้ามากขึ้นโดยผู้หญิงเริ่มเปลี่ยนจากผู้ส่งสารที่เป็นผู้ตามหรือเชิงรับ มาเป็นผู้เปิดประเด็นหรือเชิงรุกมากขึ้น โดยเพศหญิงมักนำเรื่องใกล้ตัวหรือภายในบ้านซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้หญิงถนัดมาใช้ในการแสดงความคิดเห็น เช่น ร้องเรียนราคาผัก ปลา แก๊สที่มีราคาสูง หรือแจ้งเรื่องน้ำประปาไม่ไหล ทำให้เพศหญิงมีบทบาทในฐานะผู้กระทำ (active) มากขึ้น

ทั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงอำนาจในการสร้างความจริงรูปแบบใหม่ที่ต่างจากแนวคิดในการแบ่งแยกเพศออกเป็นหยินและหยาง โดยผู้ชายถูกนำไปโยงกับ “หยาง” ที่มีลักษณะขยายออก ก้าวรุกออก เรียกร้องต้องการจึงเป็นฝ่ายกระทำ (active) ในขณะที่ผู้หญิงถูกนำไปโยงเข้ากับ “หยิน” ที่มีลักษณะถดถอย เป็นฝ่ายรับจึงเป็นฝ่ายถูกกระทำ (passive) ทั้งนี้จากทฤษฎีเรื่องเพศของอริสโตเติล ทำให้เกิดแนวคิดตามมาว่า ตามธรรมชาติของผู้หญิงซึ่งเป็นผู้ที่มีความเฉื่อยและมักเป็นผู้ถูกกระทำ ผู้หญิงจึงมีความเหมาะสมที่จะตกเป็นเหยื่อกลางของผู้ชาย

และมีบทบาทเป็นรองในสังคม (กาญจนา แก้วเทพ, 2535: 99-101,148) และแนวคิดการแบ่งแยกพื้นที่ของผู้หญิงกับชายว่า งานในบ้านเป็นของผู้หญิง งานส่วนรวมเป็นของผู้ชาย การจำกัดบทบาทของคนแต่ละเพศเช่นนี้ทำให้การจัดการและการตัดสินใจต่อทรัพยากรตกอยู่ในมือของผู้ชายฝ่ายเดียวเท่านั้น ทำให้บทบาททางเศรษฐกิจและสังคมของผู้หญิงจำกัดอยู่เพียงแค่ฐานะผู้ตาม (passive) เท่านั้น (ธีรนาถ กาญจนอักษร, 2542: 148) จะเห็นได้ว่าในอดีตที่ยังไม่มีพื้นที่ให้ผู้หญิงได้ส่งสารต่อสาธารณะ เมื่อรัฐบาลสั่งขึ้นราคาของกินของใช้ ผู้หญิงทำได้เพียงแค่นบ่นประปรายอยู่หน้าจอทีวีและปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้เงินของตัวเองให้ประหยัดขึ้นเท่านั้น

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงก้าวขึ้นมาเป็นผู้ส่งสารนั้น ทำให้ผู้หญิงมีอำนาจที่จะสร้างความจริงให้กับสังคมว่าผู้หญิงไม่ใช่คนในหลังคาหรือเป็นผู้ถูกกระทำจากสังคมชายเป็นใหญ่อีกต่อไป แต่ผู้หญิงเป็นผู้ที่มีสิทธิ์มีเสียงและรู้จักคิดทั้งเรื่องนอกบ้านและเรื่องในบ้าน นอกจากการสร้างความเป็นตัวตนใหม่แล้ว ผู้หญิงได้ใช้พื้นที่แห่งนี้ในการสร้างคุณค่าให้กับความเป็นตัวตนดั้งเดิมของผู้หญิง โดยนำประเด็นเรื่องแม่บ้านเข้าสู่พื้นที่สาธารณะ และใช้ประเด็นนี้ในการต่อสู้เพื่อสร้างอำนาจและเป็นผู้นำในพื้นที่สาธารณะในรายการเล่าข่าวทั่วไปซึ่งเป็นของเพศชาย

สำหรับในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีนั้น การให้นิยามและการให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับเพศภาวะ เช่น การให้นิยามความเป็นหญิง และเพศกรรม เพศหญิงยังคงแสดงความเป็นตัวตนของความเป็นแม่และแม่บ้านอย่างชัดเจนและเพศหญิงได้นำประเด็นปัญหาเรื่องส่วนตัว เช่น การถูกสามีทำร้าย หรือสามีเจ้าชู้ เข้าสู่พื้นที่สาธารณะซึ่งมีเสียงจากเพศหญิงอีกหลายคนที่ประสบปัญหาเดียวกันมาร่วมแบ่งปันความรู้สึก ทำให้เรื่องส่วนตัวนี้กลายเป็นเรื่องส่วนรวม นับได้ว่าพื้นที่แห่งนี้เพศหญิงใช้เป็นอำนาจในการเป็นกระบอกเสียงเพื่อสร้างความจริงให้สังคมได้รับรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหา ตามแนวคิดของกลุ่มสตรีนิยมที่ว่า Private is politic

ทั้งนี้การเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เป็นผู้ส่งสารนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้โทรศัพท์ของผู้หญิงในอีกทางหนึ่ง กล่าวคือ ในอดีต ผู้หญิงชมโทรศัพท์เพื่อนำเรื่องโลกภายนอกมาให้ตนเองได้ทราบความจริงที่เกิดขึ้น แต่เมื่อปัจจุบันที่ผู้หญิงมีพื้นที่และมีอำนาจในการส่งสาร ผู้หญิงจะใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือเพื่อนำเรื่องส่วนตัวของผู้หญิงมาให้โลกภายนอกได้ทราบความจริงที่เกิดขึ้น

จากข้างต้น นับเป็นความพยายามในการต่อสู้ของผู้หญิงเพื่อสร้างอัตลักษณ์หรือความจริงเกี่ยวกับผู้หญิงแบบใหม่บนโลกของการสื่อสารโดยเฉพาะรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีที่สร้างแนวร่วมระหว่างผู้หญิงด้วยกัน โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แลกเปลี่ยนข้อมูล และร่วมทำกิจกรรมที่ทางรายการได้จัดขึ้น เพื่อให้ผู้หญิงก้าวขึ้นมาสู่ผู้มีบทบาททางสังคม มีใช้ผู้คล้อยตามหรือผู้บริโภครายต่อไป ซึ่งลักษณะการรวมกันเพื่อการต่อสู้ เช่นนี้คล้ายกับเครือข่าย “cyber-girlism” (วิลาลินี พิพิธกุล, 2544: 261-266) ซึ่งผู้หญิงสร้างแนวร่วมต่อสู้ในการสร้างอัตลักษณ์ใหม่บนโลกอินเทอร์เน็ต และต่อต้านลักษณะความเป็นใหญ่ของผู้ชาย

แม้ความพยายามนี้จะเพียงจุดเริ่มต้นในการต่อสู้ และเป็นเพียงเสียงรอสายเท่านั้น แต่ผู้หญิงก็มีความหวังว่าสักวันจะมีผู้รับสายที่ตระหนักถึงคุณค่าในความเป็นหญิงและเข้าใจในสิ่งที่ผู้หญิงต้องการมากขึ้น

3. เทคโนโลยีกับการใช้พื้นที่สาธารณะของผู้หญิง

การเปิดพื้นที่สาธารณะในรายการโทรทัศน์เป็นส่วนสำคัญที่เอื้อต่อการเข้าร่วมของผู้หญิงในพื้นที่สาธารณะเนื่องจากโทรทัศน์เป็นเทคโนโลยีที่ใช้งานง่าย อยู่ภายในบ้าน และสามารถทำกิจกรรมอย่างอื่นไปด้วยพร้อมกัน ทำให้ผู้หญิงสามารถใช้การแสดงความคิดเห็นทาง SMS ผ่านรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์นี้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อสร้างความเป็นตัวตนของผู้หญิงที่นอกเหนือจากบทบาทของแม่และภรรยา สร้างความจริงกับสังคมว่าผู้หญิงไม่ได้เป็นแค่ผู้ตามหรือผู้ถูกกระทำอีกต่อไป และเป็นกระบอกเสียงของผู้หญิงในการทำเรื่องส่วนตัวให้กลายเป็นเรื่องส่วนรวม เพื่อให้สังคมได้รับทราบถึงปัญหาและเห็นคุณค่าของผู้หญิงมากขึ้น

การเอื้อประโยชน์แก่ผู้หญิงจากการใช้เทคโนโลยีการส่ง SMS ทางโทรศัพท์มือถือ เพื่อมีส่วนร่วมในพื้นที่สาธารณะในรายการเล่าข่าว ผลการวิจัยพบว่า เทคโนโลยีนั้นต้องเป็นเทคโนโลยีที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย (popular) และเริ่มกลายเป็นเทคโนโลยีที่ทุกคนชั้นรู้จักเป็นอย่างดี ผู้หญิงจึงสามารถใช้เทคโนโลยีนี้ได้อย่างคล่องแคล่วมากขึ้น อีกทั้งจากการศึกษาของผู้วิจัยในรายการเล่าข่าวทั่วไปและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรี ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน - 30 พฤศจิกายน 2551 พบว่าเพศหญิงที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นทาง SMS โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุวัยรุ่น - วัย 40 ปี ซึ่งเป็นวัยที่มีประสิทธิภาพในการเรียนรู้และมีความสามารถใช้เทคโนโลยีโทรศัพท์มือถือได้ดีกว่าวัยอื่นๆ ซึ่งสามารถสังเกตได้จากการตั้งชื่อ SMS ของเพศหญิง เช่นคุณแม่่มือใหม่

ทั้งนี้ผู้หญิงยังใช้เทคโนโลยีการสื่อสารทาง SMS เปลี่ยนพื้นที่สำหรับการพูดคุยทางรายการเล่าข่าวให้กลายเป็นศูนย์กลางของผู้หญิง ซึ่งเต็มไปด้วยมิตรภาพ การให้กำลังใจ ความเอื้ออาทรและความเข้าใจ ทดแทนสังคมในชีวิตจริงที่ขาดหายไป สอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า “รายการคุยข่าวช่วยทดแทนชีวิตดั้งเดิมที่คุ้นเคย อย่างวัฒนธรรมสภากาแฟ ซึ่งหาได้ยากมากในสังคมทุกวันนี้ โดยเฉพาะสังคมเมือง ที่กิจวัตรการไปร้านกาแฟนั่งอ่านข่าวคุยกันได้หายไป แต่รูปแบบรายการคุยข่าวซึ่งอ่านไปวิจารณ์ไป ได้ตอบสนองต่อรสชาติการเสพข้อมูลแบบเดิม และยังมี SMS แสดงความคิดเห็นได้ มันทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์เชิงเสมือน” (สุภาพร โพธิ์แก้ว, นิตยสาร Positioning Magazine : กันยายน 2548)

จากข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือเข้าสู่พื้นที่สาธารณะนั้น แสดงให้เห็นถึงทักษะในอีกชั้นหนึ่งของเพศหญิงที่สามารถใช้เทคโนโลยีได้ และการแสดงความคิดเห็นผ่าน SMS ในรายการเล่าข่าวทั้ง 2 ประเภทนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าสังคมไม่สามารถจำกัดผู้หญิงให้เป็นเพียงแค่นางกันครัวได้อีกต่อไป โดยผู้หญิงมีอาวุธคือการสื่อสารทาง SMS ในรายการเล่าข่าวเป็นส่วนสำคัญในการสร้างคุณค่าและอำนาจให้กับตนเอง

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การนำเทคโนโลยีส่ง SMS ทางโทรศัพท์มือถือ มาใช้ในรายการเพื่อเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการเข้าใช้พื้นที่สาธารณะของผู้หญิง เพราะเป็นเครื่องมือที่เสียค่าใช้จ่ายน้อย สามารถกระทำได้แม้อยู่ภายในบ้านหรือทำงานบ้าน และมีการใช้งานที่ง่ายไม่ยุ่งยาก อีกทั้งผู้หญิงมีความคุ้นเคยในการใช้เทคโนโลยีนี้เป็นอย่างดีเพราะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน

4. วนวนและวันนี้กับการพัฒนารายการโทรทัศน์สำหรับสตรี

จากงานวิจัยของปัญญา รักแตงาม (2538) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์รายการโทรทัศน์สำหรับสตรีปี 2537 และงานวิจัยของพิมพ์ประกาย ไชยมาลา (2545) ศึกษาเรื่องบทบาทของรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีกับการพัฒนาสตรีไทย พบว่า รายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในปี พ.ศ. 2537 และปี พ.ศ. 2545 เป็นรายการวาไรตี้ที่นำเสนอเนื้อหาแบบนิตยสารสำหรับสตรีที่มีความทันสมัย นำเสนอโดยพิธีกรในแต่ละช่วง จากการศึกษาของผู้วิจัยในรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีในปี พ.ศ. 2551 สามารถเปรียบเทียบกับรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในปี 2537 และปี พ.ศ. 2545 ได้ดังนี้

4.1 ประเด็นร่วม

1. เนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับสตรีและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีเน้นการนำเสนอเนื้อหาที่มีสาระประโยชน์ ความบันเทิงสำหรับผู้หญิงทั้งที่เป็นแม่บ้านและผู้หญิงทำงานนอกบ้านโดยเน้นในการนำเสนอเรื่องสุขภาพและความงามเช่นเดียวกัน อีกทั้งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น เนื้อหาที่พบได้น้อยในรายการสตรีคือ ด้านสิทธิ/ความเท่าเทียมระหว่างหญิงชาย และการป้องกันตัวเอง ทั้งๆ ที่รายการสตรีและรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีนั้น ผลิตขึ้นเพื่อผู้หญิงโดยเฉพาะ แม้จะมีความพยายามนำความรู้เรื่องกฎหมายมานำเสนอในรายการผู้หญิงถึงผู้หญิง แต่การนำเสนอที่นั่นยังเป็นเรื่องกฎหมายรอบตัว ที่สามารถใช้ได้กับเพศหญิงและเพศชาย ทำให้เห็นว่าวันวนและวันนี้ของรายการโทรทัศน์สำหรับสตรียังคงตกย้ำความเป็นแม่และเมียให้กับผู้หญิงทุกยุคทุกสมัย

2. การนำเสนอเนื้อหาในรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีมีกลุ่มเป้าหมายที่เหมือนกัน คือ กลุ่มสตรีชนชั้นกลาง แต่มีความแตกต่างกันคือ ผู้ชมรายการในอดีตเป็นเพียงรับรู้ภาพผู้หญิงชนชั้นกลางผ่านเนื้อหาที่ทางรายการนำเสนอ แต่ในปี พ.ศ. 2551 เพศหญิงเป็นผู้กำหนดภาพความเป็นชนชั้นกลางเองผ่านการแสดงความคิดเห็นทาง SMS ในรายการเล่าข่าวทางโทรทัศน์

4.2 ประเด็นต่าง

1. แม้รายการเล่าข่าวสำหรับสตรีมีการนำเสนอเนื้อหาที่ตอกย้ำความเป็นแม่และเมียเหมือนในอดีต แต่ก็ เป็นแม่และเมียยุคใหม่ที่ใส่ใจเรื่องเทคโนโลยี และละทิ้งความเป็นแม่บ้านแม่เรือนหรือเจ้าประจำบ้านในแบบเก่าๆ ทิ้งไป โดยไม่พบประเด็นเรื่องงานบ้านงานเรือนในเนื้อหาของรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีทั้ง 2 รายการเท่าใดนัก

2. รายการเล่าข่าวสำหรับสตรีมีการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมในรายการมากกว่ารายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในรูปแบบดั้งเดิม โดยการจัดกิจกรรมของทางรายการและการเปิดโอกาสให้ผู้หญิงแสดงความคิดเห็นหรือร่วมพูดคุยทาง SMS ซึ่งผู้หญิงใช้เวทีในการมีส่วนร่วมแห่งนี้ เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างพลังหญิง และใช้เป็นกระบอกเสียงในการเล่าเรื่องส่วนตัวให้สังคมได้รับรู้ เพื่อทำให้เป็นปัญหาส่วนรวมที่รอวันแก้ไขต่อไป

3. รูปแบบของรายการเล่าข่าวสำหรับสตรีมีการพัฒนาจากรายการเล่าข่าวทั่วไป ซึ่งการนำข่าวสารจากเนื้อหาในนิตยสารต่างๆทั้งในและต่างประเทศ เป็นการหลีกเลี่ยงจากความจำเจของรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในวันวาน ที่มีความซ้ำซาก จำเจ และดูจืดชืด ทั้งนี้การพัฒนาการสำหรับสตรีให้ดูน่าสนใจมากขึ้นนั้น โดยมีการปรับเปลี่ยนการนำเสนอเนื้อหาจากเดิมในปี พ.ศ. 2537-2545 ที่มีการเสนอเนื้อหาโดยแสดงความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ดำเนินรายการในฐานะผู้รู้ พัฒมาสู่ปี พ.ศ. 2551 ที่มีการใช้เทคนิคการเล่าข่าวแบบผู้ชายและการใส่ประเด็นข่าวที่มีความเป็นสาระมาช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับรายการ แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้คัดค้านหนึ่งเพื่อการปรับเปลี่ยนมุมมองต่อรายการและภาพลักษณ์ของผู้หญิงในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. **อิตถีศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เจนเดอร์เพลส, 2535.
- กาญจนา แก้วเทพ. **ความเรียงว่าด้วยสตรีกับสื่อมวลชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. **มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่**. กรุงเทพฯ: เอดิสันโปรดักส์, 2543.
- กาญจนา แก้วเทพ. **ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพฯ: เอดิสันโปรดักส์, 2549.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2551.
- กาญจนา แก้วเทพ และสายสุรี จุติกุล. **การวิเคราะห์รายการโทรทัศน์โดยใช้แนวคิดบทบาทหญิง-ชาย**. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการการศึกษา อาชีพและวัฒนธรรม คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2543.
- กิตติ กันภัย และวิลาสินี พิพิธกุล. **โครงการวิจัยเพศและการสื่อสารในสังคมไทย: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2551.
- ชวนนท์ ประเสริฐวรรณกิจ. **ผู้ดูแลการผลิตรายการ 30 ยังแจ๋ว**. สัมภาษณ์, 27 ธันวาคม 2550.
- นวรรษ สงวนกุล. **ผู้ดูแลการผลิตรายการสถานีสนามเป้า**. สัมภาษณ์, 26 กุมภาพันธ์ 2552.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. **ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ปัญจมา รักแตงาม. **การวิเคราะห์รายการโทรทัศน์สำหรับสตรีในปี 2537**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- พิมพ์ประภา ไชยมลา. **บทบาทของรายการโทรทัศน์สำหรับสตรีกับการพัฒนาสตรีไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- วิลาสินี พิพิธกุล. **ผู้หญิงกับเทคโนโลยีข่าวสาร: แนวคิดทฤษฎีและข้อเสนอแนะ ใน สตรีศึกษา 2 โครงการหนังสือเล่มผู้หญิงกับประเด็นต่างๆ**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2544.
- ศุภราวดี เกษะประกกร. **หัวหน้าสายงานปฏิบัติการ บ.บีบี ทีวี นิว่ามีเดีย จำกัด**. สัมภาษณ์, 3 มีนาคม 2552.
- สุภัทรา สุขชู. **มอง News Talk effect ผ่านเลนส์วิชาการ**. นิตยสาร **Positioning Magazine**. เดือนกันยายน 2548: 18.
- อุปถัมภ์ เหลืองวัฒนาโชด. **ผู้ดูแลการผลิตรายการจุมกมด**. สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2552.
- Caplan, P. **The Cultural Construction of Sexuality**. London: Tavistock Publication Ltd., 1987.
- Coates, J. **Women, Men and Language: A Sociolinguistic Account of Sex Difference in Language**. London: Longman, 1986.
- Frey, R., and Botan, C., eds. **Investigating Communication: An Introduction to Research Methods**. Second edition. United State of America: A Pearson Education Company, 2000.
- McQuail, D. **McQuail's Mass Communication Theory**. Fifth edition. London: Sage Publication Ltd., 2005.